

Gemeente van Christus,

Vanaf mijn plek in de kapel van ons klooster Westerhûs kan ik mooi naar buiten kijken. Afgelopen week zag ik de kale, bijna zwarte takken van de twee grote bomen waar ik zicht op heb, heen en weer zwiepen in weer en wind. Al hun bladeren kwijt, overgeleverd aan het spel van de elementen.

Het deed me denken aan het gedicht van Rainer Maria Rilke, dat we straks zullen lezen: Herfst.

Een gedicht over vergankelijkheid. Het begint met vallende bladeren, maar komt al snel uit bij onze eigen vergankelijkheid: ook wij vallen, Zegt Rilke vroeg of laat. Die vergankelijkheid zit in ons allemaal.

Een andere dichter, Huub Oosterhuis gebruikt hetzelfde beeld in een van de mooiste Adventsliederen die ik ken: "De nacht loopt ten einde." (460).

"Zie naar de boom, die leeg en naakt / in weer en wind te schudden staat...", zo begint het vierde couplet.

Het zijn in mijn beleving woorden, beelden die iets kunnen laten zien van hoe je je kunt voelen, als je zelf met die vergankelijkheid wordt geconfronteerd. Als er iemand die jou lief is, is overleden.

Sommigen van jullie hebben dat in het afgelopen jaar meegemaakt. Anderen in de jaren daarvoor.

We weten, zoals we hier zitten, vermoedelijk allemaal wel hoe dat voelt.

Hoe onwerkelijk het is, als iemand die je je hele leven hebt gekend, er ineens niet meer is.

Hoe rauw de pijn is van het gemis in die eerste tijd, een open wond die maar even aangeraakt hoeft te worden om de pijn weer te voelen. Maar ook, hopelijk, hoe bij het verstrijken van de tijd het leven voorzichtig weer opgepakt kan worden.

Niet dat de tijd alle wonden heelt. Maar toch kun je soms merken dat het lukt om de draad weer op te pakken. Met vallen en opstaan meestal, maar toch...

Ja, - op deze zondag beseffen we, meer dan anders nog, dat ons leven kwetsbaar is.

"See how fragile we are" zingt Sting in wat misschien wel zijn mooiste nummer is. Ons menselijk bestaan is fragiel. Breekbaar. Als alles goed gaat, lijkt het heel wat. En sta je bij die kwetsbaarheid niet zo stil. Maar er hoeft maar iets te gebeuren: een kleine fout in je celdeling...en je blijkt kanker te hebben.

Een moment van onoplettendheid, dat fatale gevolgen kan hebben. Zelfs bij zoiets onschuldigs als het werken in de tuin kun je zomaar iets oplopen waardoor je vervolgens wekenlang zweeft tussen leven en dood.

Dit soort inbreuken in ons bestaan stoort zich niet aan leeftijd. Het overkomt de een als ie 39 is. Een ander 66. Weer een ander 69 jaar.

Weer een ander overlijdt na een lang en goed leven, waar met dankbaarheid op terug gekeken kan worden. Maar vroeg of laat, - de confrontatie met de eindigheid van ons bestaan blijft altijd heftige gevoelens oproepen.

Verdriet allereerst. Maar daarnaast ook: verlangen. Naar heelheid, naar geborgenheid. Niet voor even, maar voor eens en altijd. Als dat zou kunnen.

Ik haal haar maar weer eens aan vanmorgen, Etty Hillesum. Een jonge Joodse vrouw, die tijdens de oorlog in Amsterdam woonde. Ze heeft een sterk vermoeden over wat er gebeurt met haar volksgenoten die worden weggevoerd. Maar die toch, als het om die Duitse bezetters gaat kan zeggen: "Ik voel me in niemands klauwen. Ik voel me alleen maar in Gods armen, om het nu maar eens beeldschoon te zeggen." Wat er ook komen gaat - en ook Etty zal worden weggevoerd naar Auschwitz en het niet overleven - ze voelt zich bij God geborgen.

Uit dit verlangen naar geborgenheid wordt religie geboren, geloof ik. En het kan best zijn dat je hier vanmorgen aanwezig bent en eerlijk gezegd met dat geloof niet zoveel meer hebt. Of er wellicht zelfs nooit iets mee hebt gehad. Maar dit verlangen ken je zeer waarschijnlijk wel. Je hebt het als kind vast ervaren. Als je in bed lag en het was zo donker...en het onweerde...of je zag schaduwen bewegen naast de kast. Je riep je moeder...en daar was ze al. En ze deed een lichtje voor je aan. En veegde de tranen uit je ogen (!): stil maar, ik ben bij je (!), straks is het allemaal voorbij en is alles goed.

Verlangen naar geborgenheid, liefst voor eeuwig en altijd, als het kan.

Over precies dit verlangen gaat het in dat stukje uit de bijbel dat we daarnet hebben gehoord. Een paar verzen uit het laatste boek in de bijbel: Openbaring. Een wonderlijk boek, waarin het wemelt van de vreemde beelden en voor ons vaak onbegrijpelijke symboliek.

Geschreven door ene Johannes, om zijn medegelovigen een hart onder de riem te steken. Want het waren donkere tijden: de volgelingen van Jezus werden wreed vervolgd door de keizer in Rome. Mogelijk was dat Nero, of Domitianus. Hoe dan ook: het was een donkere tijd waarin de wereld in brand stond. Hier en daar zelfs letterlijk.

Johannes is in die tijd van vervolging verbannen naar een eilandje voor de Turkse kust: Patmos.

Daar krijgt hij een visioen, een "apocalyps" beter gezegd. Dat betekent zoiets als: "ontsluiering". De sluier van de harde alledaagse werkelijkheid wordt als het ware weggetrokken en Johannes ziet wat daar in zekere zin achter ligt: hij ziet ... de uiteindelijke, laatste werkelijkheid van ons bestaan.

Ja, - en wat dat dan voor werkelijkheid **is**, dat laat zich niet in woorden vangen. Het enige wat Johannes kan doen, is dat hij er dan maar een paar beelden voor gebruikt. Zoals een dichter beelden kan gebruiken om datgene wat niet in woorden te vangen is, toch hopelijk aan de lezer over te brengen.

Bij een paar van die beelden staan we kort stil. Maar voordat we dat doen, is het goed om eerst op te merken dat wat we dan "die uiteindelijke werkelijkheid van ons leven" noemen, in mijn beleving tenminste, niet zozeer iets is dat zich in de verre toekomst zal openbaren. Een soort van eindtijd, zoals het vaak wel wordt uitgelegd.

Maar ik geloof dat het hier gaat om de grond, het wezen van ons leven ... en sterven ... hier en nu!

Het laatste woord dat dáárover gezegd kan worden.

De zee zal er niet meer zijn, zegt Johannes daar allereerst over. De zee staat in de bijbel symbool voor alles waarin een mens ten onder kan gaan. Symbool voor de dood. Uiteindelijk zijn alle vormen van lijden en verdriet en gebrokenheid en dood... van voorbijgaande aard. Ook de dood is van voorbijgaande aard. Hoe onvoorstelbaar dat wellicht ook mag klinken.

In die laatste werkelijkheid **heeft God zijn tent onder de mensen opgeslagen**. Het volgende beeld dat Johannes te hulp roept. In onze beleving kan God oneindig ver weg zijn. Je zou wel iets van God willen ervaren, maar Hij is er niet...ik ervaar niets van God. Maar misschien zoeken we niet waar Hij zich zou kunnen laten vinden. Bevindt die tent van God zich niet buiten, maar binnen in ons.

Opnieuw een klein citaat van ETTY HILLESUM, een tekst die we op Westerhûs lezen in de avondviering van donderdag:

"Binnen in me zit een heel diepe put. En daarin zit God. Soms kan ik erbij. Maar vaker liggen er stenen en gruis voor die put. Dan is God begraven. Dan moet Hij weer opgegraven worden.

Ik stel me voor, dat er mensen zijn, die bidden met hun ogen naar de hemel geheven. Die zoeken God buiten zich. Er zijn ook mensen, die het hoofd buigen en in de handen verbergen. Ik denk dat die God binnen in zich zoeken." (dagboek, 26 augustus 1941).

Nog een beeld voor die uiteindelijke realiteit van ons leven: **God zelf zal al onze tranen van de ogen wissen**. Als een Moeder die haar kind troost, dat bang is in het donker.

["Vang mijn tranen op in Uw kruik", zegt de dichter van Psalm 56. Het verlangen, de hoop...het vertrouwen dat we met al ons verdriet, al onze tranen, bij God gekend zijn. En geborgen.]

Nog een laatste beeld: "Ik ben de Alfa en de Omega", zegt een stem vanaf de Hemelse troon.

Dat zijn de eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet. Waarmee gezegd wil zijn dat God aan het begin staat. Van alles wat is. Van jouw leven. Van dat van wie jou lief is. Dat Hij de Bron is waaruit alles is voortgekomen,

En dat Hij staat aan het einde. Van alles wat is. Van ons kwetsbare leven, dat kleine lichtflitsje dat ons leven hier op aarde welbeschouwd is, in het licht van de Eeuwigheid, wordt aan alle kanten omgeven door Gods oneindig wijde armen.

Onbegrijpelijk vind je ook niet? "Maar wat hier gezegd wordt, is betrouwbaar en waar, zegt die stem vanaf de troon."

We zijn voor altijd geborgen in Gods armen, om het maar eens beeld-schoon te zeggen!

Of met de woorden van Rilke, die we zo dadelijk zullen horen:

"Er is er Eén die al dit vallen / oneindig zacht in handen houdt."

Amen.